

Ohutus ja turvalisus

Oskuslik tegutsemine eksinuna – „Otsi sõpra“

Tabasalu lasteaed Tibutare

Lasteaia 7, Tabasalu, Harku vald, 76901 Harjumaa, tel 603 2211

Autorid

Anna Sõõrd, Irena Bormann-Eskor, Ave Peebo, Aade Rosik, Liis Lüütsep (Talinna Pedagoogilise Seminari üliõpilane), **Maaris Lõkk** (Tartu Tervishoiu Kõrgkooli üliõpilane) ja **Kaire Kollom**

Taustainformatsioon

Metsa eksimise tagajärjed võivad olla väga traagilised. Kuidas laps saab aru, et ta on eksinud? Mida laps saab teha ja kuidas käituda, kui on eksinud? 16. mail 2012 toimus Tabasalu looduspargis Tibutare-perele praktiline õppus, kuidas vältida metsa eksimist ja mida teha siis, kui oled eksinud.

Tegevuse üldeesmärk

Suurendada laste teadmisi, kuidas vältida metsa eksimist ja kuidas käituda, kui ollakse metsas eksinud.

Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatav tulemus:

- laps selgitab, kuidas käituda metsa eksimise korral
- laps rakendab õpitud teadmisi ja arvestab teistega (meeskonnatöö)
- laps hoolib teistest inimestest ja osutab abi
- laps tunneb rõõmu aktiivsest liikumisest

Osalejate vanus ja arv

3–7aastased lapsed (kogu lasteaed – 140 last) ja lasteaia personal

Seostatus teiste valdkondadega

Mina ja keskkond:

- reeglite ja üldinimlike väärtuste tundmaõppimine ning adumine
- arusaama kujundamine, et inimese tegevus mõjutab keskkonda ja vastupidi, enese ja teiste tegevuse tagajärgede märkamine lähiümbruses
- eelduste loomine, et lapses kujuneksid tervislikud harjumused ja toimetulek elus hakkama saada tervist kahjustamata

Keel ja kõne:

- toimetulekuoskuste kujundamine igapäevasuhtluses kaasvestlejana, kuulajana ja vestluse algatajana
- laste julgustamine eneseväljendamiseks

Matemaatika:

- orienteerumisoskuse arendamine

Liikumine:

- lapse füüsilise ja vaimse tervise tugevdamine
- liikumise ja liikumisohutuse alaste teadmiste ning oskuste omandamine

Ettevalmistus

- Õpetajad osalesid koolitusel „Otsi Otti“ (www.looduskasvatus.ee) ja jagasid teadmisi tervisemeeskonna koosolekul.
- Koostati ürituse kava.
- Koostati looduspargi kaart, kuhu märgiti tegevuspunktide asukohad (abimaterjal orienteerumisel looduspargis).
- Määrati kindlaks tegevuspunktid matkarajal ja jagati ülesanded.
- Ürituse toimumise päeval mindi varem metsarajale ning tegevuspunktides 3, 4 ja 6 koguti vajalikud vahendid.

Materjalid ja vahendid:

- loodusraja kaart, millele märgitud tegevuspunktid ja suuremad loodusobjektid
- tegevuspunktis 3 – looduslikud materjalid ja ümbrusest leitud jääkmaterjalid (prügi) puu „ehitmiseks“ (vajadusel kaasa võetud) ning ohumärkide tegemiseks
- tegevuspunktis 4 – looduslik materjal istumisaluse (onni) ehitamiseks
- tegevuspunktis 6 – vile; looduslikud materjalid ja ümbrusest leitud olmejäätmel, millega on ehitatud puu; looduslikust materjalist ehitatud istumisalus (onn); looduslikust materjalist ohumärgid; kommid

Tegevus

Tibutarelased suundusid loodusparki otsima õpetaja Annat, kes läks metsa, aga lubatud ajaks tagasi ei tulnud. Erinevates tegevuspunktides said lapsed vajalikud teadmised juhuks, kui nad mingil põhjusel ei leia koduteed. Selleks, et metsa eksides ellu jääda ja liikumisõpetaja üles leida, oli vaja uusi teadmisi kohe ka rakendada.

Tegevuspunkte oli kokku kuus:

START (tegevuspunkt 1)

Looduspargi väravas seisis murelik õpetaja Ave. Ta oli juba tund aega oodanud kokkulepitud kohas.

Et õpetajal endal metsaminekuks sobiv varustus puudus, palus ta lastel ennast aidata.

Mida peab enne metsa minekut tegema ja mida kaasa võtma? Kuidas tead, et oled eksinud?

Kindlasti peab laps enne metsa minemist oma vanematele ütleva, kuhu ja milleks ta läheb ning kui kauaks ta jääda kavatseb. Ilma täiskasvanuta (või tema loata) ei tohi väike laps metsa minna.

Enamik lapsi teadis, et metsa minnes peab seljas olema midagi sooja, kirevat (helkurvest), müts peas, kumm ja vile taskus. Eksinud oled siis, kui tahad koju minna, aga ei tea, kus kodu on.

Olles kindel, et kõik vajalik – nii teadmised kui varustus – on otsijatel olemas ja arvatav suund teada, asusid lapsed, täis optimismi ning hakkamist, õpetaja Anna leidmiseks teele.

Foto: Lea Treiberg. Esimesed teadmised saadud ning jagatud mure poole väiksem

Veidi aja pärast märgati puu juures inimest. Kas õpetaja Anna? Lapsed jooksid puu juurde – seal kallistas õpetaja Kaire puud...

Eksimise korral tuleta meelde kolme põhireeglit!

REEGEL 1: KALLISTA PUUD (tegevuspunkt 2)

Esimene reegel on, et kallista puud.

Esimene reegel õpetab lapsele, mida tähendab eksinud olemine ning et oluline on maha rahuneda ja leida oma puu, mille juures olla. Puu on eksinule kaaslaseks, kuni ta üles leitakse. Kui eksled ringi või poed peitu, siis otsima tulnud inimesed, kelle seas võib olla ka appi kutsutud võõraid, ei leia sind üles.

Kallistasime koos lastega puud ja kuulasime ka hääli – mida me kuuleme, kuspool võiks olla inimesi, kes aitaksid leida kodutee. Häälte tajumine oli väiksemate laste jaoks keeruline – linnulaul kõlas lähedalt ja selle äratundmine raskusi ei valmistanud. Samas vajasisid eemal sõitva auto mürin ja merekohin suunamist.

Foto: Meelika Kihva. Kallista puud, jää rahulikuks ja kuula hääli

Seejärel jätkasid lapsed teed, et leida õpetaja Anna...

Pikalt vantsitud, juba väsimus... Käänaku taga on inimene. Kas õpetaja Anna? Lähemale jõudes leidsid lapsed õpetaja Irena...

REEGEL 2: OLE NÄHTAV JA KUULDAV! (tegevuspunkt 3)

Teises tegevuspunktis kordasime üle esimese reegli ja tuletasime meelde põhjuse, miks peab puud kallistama (rahuned, kuulavad, ei kuluta mõttetult energiat, ei liigu veel sügavamasse metsa).

Teine reegel on, et ole nähtav ja kuuldav.

OHUMÄRK ON KOLM

Arutlesime, mil moel saame end kuuldavaks teha. Lapsed said teada, et andmaks endast märku, tuleb kõike teha kolm korda: vilistada kolm korda, appi hüüda kolm korda, käepärasest materjalist rajale kolm märki ehitada (kolm oksa teel, kolm joont, kolm kaigastest risti, kolm kivihunnikut, löö kuivi

kaikaid kolm korda üksteise vastu jne). Sipsikute rühma Oskar arvas, et kõike tuleb teha kolm korda, sest kolm on kohtuseadus!

Foto: Kaire Kollom. Ohumärk on kolm

Üheskoos otsisime materjale, et ehtida käepäraste vahenditega võimalikult kirev ja silmatorkav „jõulupuu“.

Ehtimiseks sobivad:

- kilekotid
- paelad
- helkurid
- purgid
- seljakott
- paber
- juuksejummid jms

Seejärel jätkasid lapsed teed, et leida õpetaja Anna...

Tee tundus lõputu. Keegi on seal metsas! Kas õpetaja Anna? Ei, hoopis õpetajad Liis ja Maaris...

REEGEL 3. HOIA SOOJA JA ENERGIAT (tegevuspunkt 4)

Kordasime üle esimese ja teise reegli.

Kolmas reegel on, et hoia sooja ja energiat.

Uurisime lastelt, mis juhtub kõhuga metsas pikka aega jalutades. Lapsed vastasid: „Kõht läheb tühjaks.“ Uurisime, mida metsas süüa võib. Pakuti mune, kartuleid jpm. Leidus ka lapsi, kes teadsid, et metsas võib süüa jänesekapsast, nurmenukke, marju jm. Lapsed teadsid, millised taimed metsas on mürgised ja miks neid süüa ei tohi.

Vahel juhtub ka nii, et eksinu peab ööseks metsa jääma. Hoidumaks jahedast maapinnast tuleva külma eest, tuleb teha kuivast metsamaterjalist istumisalune.

Nooremate rühmade (3–5a) lapsed otsisid koha, mis sobiks voodiks ning vanemad lapsed (5–7a) tegid ise okstest ja samblast voodi. Istumisalune peab olema maast nii kõrge, nagu käsi rusikast küünarnukini. Kaitseks tuule ja vihma eest võib ehitada onni või leida istumiseks tihe madalate okstega puu. Lõpetuseks sai iga laps voodit proovida.

Kõlama jäi, et hoia kõik riided seljas, ära loobu peakattest, tee endale kuiv istumisalune ning vajadusel ja võimalusel ehita onn.

Foto: Lea Treiberg. Ehtasime okstest ja samblast istumisaluse

Ning siis jätkasid lapsed teed, et leida õpetaja Anna...

Õpetaja Anna on vist täitsa kadunud... Nii pikalt juba otsitud ja me ei ole teda ikka veel leidnud. Keegi on seal, kas õpetaja Anna? Seekord leidsid lapsed õpetaja Aade...

MÄNG "ÕIGE VÕI VALE" (tegevuspunkt 5)

Õpetaja seisab puust 5–10 meetri kaugusele ja hakkab ütlema kolme põhireeglina seotud väiteid. Kui väide on õige, jooksevad lapsed puu juurde, kui vale, siis õpetaja juurde.

Väited:

- teatan kodustele, kuhu lähen
- kui ma ei tea, kus kodu asub, jooksen ringi ja otsin koduteed
- karjun nagu jaksan
- kallistan puud
- poen peitu
- ohumärke on alati kolm
- metsa minnes panen taskusse kommi
- võtan jope ja mütsi ära
- panen selga erksavärvilised riided
- võtan kaasa mobiiltelefoni

4. punktis käisid vanemate rühmade lapsed (5–6 ja 6–7aastased). Selles punktis selgitati välja, kas lastele jäi meelde eelnevates punktides räägitu ja kas lapsed oskavad põhjendada, miks nii või teisiti tuleb käituda. Enamik lapsi olid väga tähelepanelikud ja olulise meelde jätnud.

Mõned toredad vastused kommi kaasavõtmise kohta:

"Kommi ei pea kaasa võtma, muidu saab ruttu otsa." (5a Sven).

"Peab küll kaasa võtma, siis on hea paberitega krõbistada." (7a Eliis Kris).

Ning siis jätkasid lapsed teed, et leida õpetaja Anna...

Pika seiklemise peale kostus metsas kolm pikka vilet. Lapsed seisatasid ja siis tormati vile suunas. Laste rõõm oli tohutu, kui nad õpetaja Anna üles leidsid...

„EKSINU“ LEIDMINE (tegevuspunkt 6)

Koos arutleti üle kõik kuuldu ja kogetu.

Tuletati meelde, kuidas aru saada, et oled ära eksinud.

Lapsed kordasid üle kõik kolm reeglit, mis olid neile väga hästi meelde jäänud ning lubasid kodus ka emale-isale koolitust teha.

Seejärel korjasime kõik ohumärgid kokku, sest maha jäänud ohumärgid võivad olla eksitavad, kui eksinu on leitud.

Kui laps on need teadmised omandanud, võime loota, et ta suudab aidata iseennast juhul, kui ta on eksinud.

Foto: Kaire Kollom. „Eksinu“ leitud!

Tegevuse mõju hindamine

Tegevusele püstitatud eesmärgid said täidetud ja saavutati eeldatavad tulemused. Tegevuse läbiviijate ühise analüüsi tulemusena selgus, et väga tähtis on kordamine. Igas tegevuspunktis tuletati meelde eelnevates punktides räägitu. Seetõttu olid laste teadmised tegevuse lõppedes väga head. Lasteaia personali tagasiside üritusele oli positiivne. Leiti, et eksimisel kehtivate reeglite praktiline rakendamine tagas tegevuse õnnestumise ja laste teadmistes tegevusele püstitatud eesmärkide saavutamise.

Soovitus edaspidiseks:

- saata rühmad tegevusrajale 10-15minutiliste vahedega
- korrata teatud aja möödudes tegevust uudes situatsioonis

Tegevusest „Otsi sõpra“ valmis ka õppefilm, mida on võimalik kasutada õpitu kinnistamiseks ja kogemuse jagamiseks.